

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto K 4.— za pol leta „ 2.— za četri leta „ 1.—

Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. List se pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri gospodu Novak-u na velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 15 h, dvakrat 25 h, trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo do srede opoludne.

Štev. 42.

V Mariboru, dne 18. oktobra 1900.

Tečaj XXXIV.

Volilno gibanje.

Beganje volilcev se je že pričelo. Posebno rado se pripoveduje, da gospod Josip Žičkar ne kandiduje več v V. kuriji. Ta vest ni resnična. Gsp. Josip Žičkar vstraja pri svoji kandidaturi za V. kurijo. Vsaka druga vest je izmišljena in neresnična.

Izmed ugodnih poročil za Žičkarja nam je danes povdarjati izjavi dveh političnih društev.

Katoliško politično društvo v Šmartinu pri Slov. Gradcu je storilo ta-le sklep, ter ga poslalo Slov. društvu v Mariboru:

»Z ozirom na sklep zaupnega shoda v Mariboru dne 4. t. m. izjavlja katoliško politično društvo v Šmartinu pri Slov. Gradcu sledeče:

1. Za slovenjegraški politični okraj prezaslužnega gospoda dekana Žičkarja želimo zopet kot zastopnika V. kurije.

2. Ako se bo sklical v konečno sporazumenje še kak zaupni shod, naj se upošteva tudi tukajšnje politično društvo in se naj povabijo tudi iz njega zaupni možje.

»Katoliško-politično društvo v Šmartinu pri Slov. Gradcu« dne 9. oktobra 1900.

Franc Pečnik s. r. predsednik.
F. Waukan in V. Fišer s. r. odbornika.

Tudi v Kozjem je imelo ondotno politično društvo posvetovanje o državnozbornih volitvah ter je sklenilo:

»Podpisani odbor katoliškega političnega društva za kozjanski okraj zbran dne 14. oktobra 1900 v Kozjem odobrava kandida-

turo našega dosedanega izvrstnega, za blagor volilcev najskrbnejšega, posebno za naš okraj prezaslužnega poslanca gospoda Žičkarja, ter odločno zavrača napade zoper duhovščino sploh in gospoda Žičkarja posebej, katero gromadi zadnji čas nasproti mišljenju vseh prebivalcev tega okraja, majhna peščica nedavno le-sem došlih ljudi v »Slov. Narodu«.

»Katoliško-politično društvo« v Kozjem dne 14. oktobra 1900.

Marko Tomazič s. r. predsednik.
Anton Ribar, Miha Volaušek, Miha Maček, Miha Horvat, Janez Bah, Adolf Vončina s. r. odborniki.

Mi pozdravljamo z veseljem ta sklepa. Somišljenike Žičkarjeve pa vabimo, naj vzamejo agitacijo za Žičkarja krepko v roke. Za takega moža delati, kakor je Žičkar, ni težko. Glavarstva so že zahtevala nazaj volilne imenike in za to je pričakovati, da bodo kmalu volitve volilnih mož razpisane. Na delo torej, neustrašeno in pogumno, a brez vsake strasti!

Kdor drugim jamo koplje, sam v jamo pade.

Johann Wisenjak, župan v Slomih je postal hudo bojevit, odkar so ga Ptujčani napravili svojim kuratorjem, izvolivši ga v mestni skupini poleg zaslužnega Schoschterscha v okrajni zastop. Prišel je na politične shode na Zavrč in v Veliko nedeljo. Zagovarjal je carino na luk, skrajšanje šolske

dobe na eno leto, ob enem pa vpeljavo nemškega poduka, odpravitve orožnih vaj itd. Ker so se ljudje takim zahtevam smejali in njih ostro kritikovali ter zavračali, postal je g. župan hud.

Nekaterim kritikom nikakor ni mogel prizanesti, ampak njih je tožil. Saj je kazenski sodnik tudi zavoljo Johana Wisenjaka na svetu! Naj dela!

G. Wisenjak pa ni le občutljiv zaradi svojih govorov po shodih, ampak tudi zaradi svojih občinskih računov.

To so poskusili posestniki Jožef Cizerl, Jakob Glažar, Tomaž Kostanjovec, M. Čuš, M. Čuš, J. Wesenjak, J. Vilčnik, J. Hergu in J. Sešerko iz Mezgovce. Ti imajo brez dovoljenja županovega en del svojih posestev v občini Slomi in morajo v to občino naloge plačevati. Letos so bili toli predrzni, da so šli po novem letu štirje na dom g. župana Wisenjaka, da pregledajo občinske račune za leto 1899. Župan njim je predložil dnevnik (dve knjigi) brez vseh prilog ter se odstranil. Mezgovčani znajo pisati in brati, prepisali so si oba računa od besede do besede, od številke do številke; to tem bolje, ker se njim ni zdelo vse v redu; pogrešali so namreč priloge računov. Ko so svoj posel opravili, govorili so spet z županom in Mihael Čuš je proti njemu rekel: »Morebiti je vse v redu, pa bi nam moral dati vse priloge računov!« Na to župan: »Teh še zdaj nimam in njih ne potrebujem.« Ko Vilčnik pripomni, da se bodo Mezgovčani pritožili zavoljo računov, ga zavrne Wisenjak: »Tožite me, kam hočete; meni bode moj odbor vse odobril.« Na to so

Listek.

Črtice iz zgodovine našega naroda.

I. Slovani en narod.

1. Bivališča.

Po vesoljnem potopu je Bog uničil vse človeštvo ter izvzel le Noeta z ženo in otroki. Znano je, da je bilo sinov troje: Sem, Kam in Jafet. In sv. pismo poroča, da so sinovi Jafetovi bili: Gomer, Magog, Madai, Javan, Tubal, Mosoh in Tiras. Vsak izmed njih je postal praded mnogoštevilnega rodu, in odkar je Bog pri Babelu človeštvo razpršil, tudi naroda. Po splošnem mnenju izhaja iz Magoga slovanski narod, to je vsota tistega ljudstva, ki jo tvorjajo Rusi, Poljaki, Čehi, Lužički Srbi, Srbohrvatje in Bulgari z nami Slovenci vred.

Ves slovanski narod je sprva govoril eden in isti jezik, in le malo se je razločevala govorica v raznih delih slovanskega sveta. In zatorej je prva zgodovina našega slovanskega naroda zgodovina vsega slovanskega roda, in ostane, dokler se ta ni začel razseljevati.

Pradomovina Slovanov, to je najstarejša domovina, kolikor naše znanje v preteklost

sega, je tista ravnina, ki leži med Finskim zalivom in Vzhodnim morjem na eni in Karpati na drugi strani, torej severozahodni del današnje Rusije in srednji in vzhodni del Galicije, toda le do Visle.

Kedaj so naši pradedje ta svet zasedli, o tem se natančneje nič ne ve; gotovo je le, da ne pred l. 1500 in ne za l. 500 pred Krist. rojstvom. Istotako je gotovo, da so prišli v Evropo še le za Grki, Itali, Kelti in Germani, da nam vsled tega ti narodi politično kakor prosvetno časovno prednjačijo, da so pa torej tudi starejši od nas.

Nova domovina je bila polna močvirja, jezer, gozdov in seveda tudi raznih zverij. Tudi ljudij so tukaj že našli naši pradedje, a le jako redki so bili, živeli napol divje in bili majhne rasti; posluževali so se pri opravih sicer raznega orodja, a to je bilo, ker še rude niso poznali, iz kamena, rogovine in kosti.

Naši pradedje so imeli jako težavno delo, da so novi svet kolikor toliko preobrazili na bolje in sebi prijetneje; le prav počasi se je to moglo vršiti.

Izmed sosedov, bivačih okoli njih, nas najbolj zanimajo Germani na jugozahodu; ločila jih je od teh Visla.

V tej dobi se naši pradedje niso zvali Slované; to ime je za poznamenovanje vsega

rodu nastalo pozneje. Imenovali so se Srbe, a Germani so jim rekali Vindi, Vinidi ali Venedi; odtod nemški izraz »windisch«, ki ga nahajamo v krajevnih imenih Windisch-Graz, Windisch-Feistritz i. dr., in ki ga je za poznamenovanje Slovencev in Lužičkih Srbov pri Nemcih slišati še danes.

Tekom let je Slovanom domovina postala pretesna in jeli so se počasi širiti na vse strani. Zlasti Germani so slovanski pritisk čutili kaj hudo, in to je povzročilo v njih vretje in premikanje, ki se je naprvo močno pojavilo v drugi polovici 2. stoletja po Kr. r. Menda že tedaj ali pa še le začetkom 3. stoletja pa je pritisk na Germane postal tako silen, da je celo gotsko pleme, ki se je Slovanov tikalo neposredno in sicer ob Visli, domovino ostavilo, šlo proti jugu ter se nastanilo na severni obali Črnega morja med Donom in Donavo. Črez prazno zemljo so se takoj razlili Slovani. Za Goti so se umaknila še druga germanska plemena proti jugu, in vsikdar so izpraznjeno zemljo zasedli Slovani. Koncem 4. stoletja so že bili ob Odri. Gotje, ki so se bili morali na severu Slovanom umakniti, so si na jugu celo nekaj svojih pritiskavcev podvrgli. Toda miru tudi v novi domovini niso našli. Kalili ga jim pa niso toliko Slovani, kakor Huni, ki so bili prišli iz Azije ter se za njimi ustavili.

Mezgovčani županov dom zapustili. Na potu domov so srečali Jakoba Petka ter so vprašali, kje da ima slunski župan računne priloge. Odgovoril je, da njih nimajo, da on (tudi odbornik) ni vedel, da morajo biti priloge, da njih župan nikoli ni pokazal, da njih on ni videl. Mezgovčani pa so glede večih točk računa imeli svoje pomisleke, na pr. giede izdatkov za razna pota, plača svetovalcem, živinskih potnih listov, uradnega prostora, zasluzka čistilnega stroja (trijer) itd. Župan Wisenjak si računi za pisarno na leto 59 gl. odškodnine. Glede trijera je postavil v računu stroške, dohodkov pa ni bilo nobenih vpisanih, ko so Mezgovčani dne 3. prosinca t. l. račun pregledovali in prepisavali. Franc Roškar je bil že novembra 1899 vrnil Wisenjaku za občino 20 K posojila. Tega zneska Mezgovčani niso našli v računu! Ga tudi ni bilo med dohodki ali prejemki 1899!

Sadjarjev kažipot.

Ni še dolgo, odkar smo naznanili novo knjižico »Viničarjev kažipot«, t. j. navod, kako je vinograde na novo zasajati in kako jih obdelovati, ki jo je spisal znani g. potovalni učitelj Belé, in ki jo prodaja po 60 vin. komad Dragotin Hribar v Celji. Takrat knjižice nismo mogli podrobneje pogovoriti, ker nam je nedostajalo časa, da bi jo do dobrega proučili; zato smo jo le priporočali; to smo si pač upali, ker nam ime Belé jamči, da je delo dobro.

Tudi danes ne maramo knjižice n drobno pogovoriti, danes imamo drug namen. Knjižica je to zares, kar bi po naslovu naj bila, in sicer je izvrsten kažipot. V besedi, ki jo vsak otrok ume, se pripoveduje, kako se zemljišča za nov nasad pripravljajo, kako se zasajajo sadike, katera dela se imajo vršiti prva 3 leta po sajenju in kako, dalje kako se trs naprej odgaja in reže, kako je treba postopati z mladjem po leti, kako se trs okaplje, osipavlje in gnoji, in sicer s hlevskim kakor z umetnim gnojem, kako se rastlinski in živalski škodljivci pokončujejo in končno, kako se je mogoče obraniti neugodnih vplivov vremena, zemlje itd.; skratka viničar izve natanko, kako mu je delati. A g. Belé ne trdi le, tako in tako mora biti in na drugače, ampak on tudi na podlagi globoke znanstvene izobrazbe dokazuje, zakaj se ima vse tako vršiti, kakor svetuje. Človek

Huni so bili grozno divji narod, ki ni hotel delati, ter živel le o ropu in o tem, kar so jim podjarmljena ljudstva pridelovala in plačevala. (O njih je brati tudi v berilih za ljudske šole.) Ti Huni so zraven nekaj Slovanov podjarmili vzhodno polovico Gotov, dočim jim je zahodna odbežala čez Donavo na jug. Pričakovati bi bilo, da se je Slovanom, podjarmljenim po Hunih, godilo grozno slabo. V resnici pa ni bilo tako. Gotje so bili mnogo hujski gospodarji. Slovani so namreč marljivo obdelovali polje, vsled tega so jih Huni prav radi imeli in jih niso mučili, dočim so druge sužne narode strašno stiskali. Celo kneze so Slovanom pustili ter od njih samo zahtevali, da so njim plačevali davek, pridelovali živež in v boju s četami pomagali.

O krutosti Gotov priča naslednji dogodek. Gotski kralj Vinitar ni mogel prenašati hunske nadoblasti ter je gledal, da se izpod nje izvije. Da pa svojo moč poskusi, udari poprej na Slovane. Ti ga užugajo. A Vinitar naskoči Slovane drugokrat, in takrat mu je sreča mila. Toda krutemu Gotu ni dovolj, da je zmagal, ampak on da ujetega slovankega kneza Boža z njegovimi sinovi in sedemdesetimi njegovega spremstva na soho pribiti. Nad čimur se je German radoval, nad tem se je zgražal celo poglavar Hunov, Balamber. Ko je slišal, kako je Vinitar ravnal,

bi mislil, kaj tacega je priprostemu človeku težko ali celo nemogoče dopovedati; toda beri Beletov kažipot in djal boš, da se je pisatelj tudi kot metodik skazal mojstra. Knjižica, ki velja 60 vin., je vredna pest zlata, in kdor ima vinograd, naj bi ne bil brez nje.

Kam pa pravzaprav merimo danes, ker smo gori djali, da nam je drug namen, kakor knjižico presojevati? Poleg vinarstva nam je eden glavnih dohodnih virov sadjarstvo; in že opetno smo v našem listu povdarjali potrebo, da se slovenskoštajarski kmet začne resno izobraževati v sadjarstvu. In zdaj smo pri tem, kar hočemo povedati. Ko bi se mogel v roke vzeti »Sadjarjev kažipot«, tako izvrsten, kakoršen je viničarjev, potem bi ne bilo težko se izobraževati v sadjarstvu, gotovo bi vsakemu le bilo v veselje, in vspehi bi ne izostali; toda za sadjarja sedaj primerne knjižice nimamo; kar v tej stroki gleštamo, je zastarelo in se ne razprodaja več. Torej »Sadjarjevega kažipota« bi nam poleg viničarjevega bilo treba, kakor drugega očesa.

Naj g. Bele, ki je vinarjem v prid svoj talent in svojo ljubezen do kmetijskega ljudstva v tako izborni luči pokazal, pero vzame še enkrat v roke ter napiše tudi sadjarjem kažipot; kakor žanje zdaj eno hvalo, tako bo žel potem dvojno. Vemo, da ima g. Bele mnogo opraviti, ali z ozirom na važnost in korist take knjižice smo si vendar upali izreči to prošnjo. Ako pa bi zares ne utegnili, nam naj merodajni možje vsaj oskrbijo prestavo Müllerjeve knjižice, ki je tudi nekak sadjarjev kažipot in ki jo, če se ne motimo, deželni odbor ali deželno kmetijsko društvo prodaja po 1 K komad. Zakaj se ta knjižica sploh ni izdala v obeh jezikih? Samo škoda, da »Sadjarjevega kažipota« že zdaj pred zimo ni, da bi se pri topli peči prebiral in učilo. Do druge zime pa ga naj gotovo imamo v rokah.

Politični ogled.

Volilno gibanje. Nemški konservativci že izražajo po svojih listih nevoljo, da smo postavili v V. kuriji Maribor-Lipnica lastnega kandidata v osebi občespoštovanega gospoda F. Mlakarja. Ali mislijo konservativci, da bomo mi za njimi letali in jih prosili, da smo z njimi volili? Pri zadnji volitvi se niti zahvalili niso za pomoč, sedaj še nas niso prosili. Pa za sedaj bi tudi nobena prošnja ne pomagala,

krenil je na mah z vojsko nanj, ga užugal in naposled osebno s svojo puščico ustrelil; okoli l. 380.*

Bože je prvi slovanski mučenik, ki ga zgodovina pozna imenom — in prvi mučitelj našega rodu je German.

Leta 448. so Huni domovino ob Črnem morju ostavili, šli proti zahodu ter si osvojili današnje Ogrsko. Vzhodni Gotje, zopet osvobojeni, so si prilastili zemljo od Donave naprej proti zapadu, ob Črnem morju pa so se nastanili Slovani.

Tako je bila do 5. stoletja domovina naših pradedov že precej večja nego izprva; segala je v eni smeri od Vzhodnega do Črnega morja, v drugi od Odre in Karpatov do Dona, povirja Volge in Ilmenskega jezera. Pa tudi mnogoštevilen in silen je bil takrat slovanski rod.

Po 5. stoletju pa se pri Slovanih začnejo daljše razselitve in zato se hočemo sedaj nekoliko ustaviti ter svojim bralcem pripovedovati, kako so naši pradedje živeli na zemlji, ki so si jo bili do približno leta 500 po Kr. r. osvojili.

* Bože je gotovo skrajšana oblika imena Božidar ali drugega aličnega.

kajti mi ne moremo voliti s stranko, ki ima v svojem programu nemščino kot posredovalni državni jezik. Naš kandidat ostane torej gosp. Fr. Mlakar! — Na Kranjskem kandidirajo socialdemokrati v V. kuriji Josipa Kopača, upravitelja v Trstu, liberalna stranka pa učitelja L. Jelenca. — Politično društvo »Edinost« je postavilo 14. t. m. kandidatom v V. kuriji dr. Rybača za Trst in dr. Laginjo za Istro.

Voditelj mladočeške stranke dr. Herold bode dne 22. t. m. star 50 let. V Pragi in njegovem volilnem okraju se prirejajo za ta dan velike svečanosti, ki bodo pokazale, kako časti narod najboljšega zagovornika svojih narodnih pravic.

Avstrijski poslanik pri papežu. Brezverski listi se srdito zaganjajo v sedanjega avstrijskega poslanika pri papežu grofa Revertera. Nadškof vrhbosanski dr. Stadler je namreč dobil pred kratkim iz dvorne pisare karalno pismo, ker je izrekel v Zagrebu pri katoliškem shodu željo, naj bi se Bosna kmalu tesno združila s Hrvatsko. Predzadnji teden pa je romal dr. Stadler v Rim ter bil tam od papeža zelo ljubeznjivo sprejet. In to sedaj brezverske liste hudo peče. Pravijo, da so papež ga vsprejeli le radi tega tako ljubeznjivo, ker je dobil ono karalno pismo. Grof Revertera pa baje ni hotel ali ni mogel uplivati pri papežu, naj ga tudi papež pokarajo. Zato hočejo sedanjega poslanika odstraniti. Resnica pa je, da so papež vsprejeli dr. Stadlerja le radi tega tako prisrčno, ker ga ljubijo in spoštujejo, ne pa iz kakih ozirov na ono pismo.

Svoboda na Ogrskem. Naučni minister je ukazal, da naj se šolskim otrokom v Szegedinu razlaga krščanski nauk v mažarskem jeziku, dozdej se je poučeval krščanski nauk v srbskem jeziku.

Razkralju Milanu se toži po Srbiji. O spravi so zadnji čas pisali razni listi. Uradno poročilo pa oporeka vsaki spravi. Kralj Aleksander je trdno sklenil, da zavoljo miru v deželi ne dovoli roditeljema preko meje.

Vojska na Kitajskem. Poroča se, da se je na kitajskega cesarja poskusil izvršiti napad na potovanju v Siangfu. Napadovalec pa je bil prijel, predno je mogel cesarju kaj žalega storiti in na mestu obglavljen. — Naša nadvojvodinja Marija Jožefa je podarila vojakom v Kini 10.000 smodčic in 5000 smodk.

Dopisi.

Od Marije Snežne na Velki. Odkar g. nadučitelja Majcena ni več, se je pri nas posebno z ozirom na šolstvo popolnoma izpremenilo, žalibog na slabo. Pokojni gospod so bili 42 let med nami, v tem času 36 let sami v šoli; otroci naši so se vzgajali v strahu božjem in zraven izvrstno naučili vsega, kar jim je za prihodnost treba znati. Daleč na okrog ni bilo take šole, kakršna je bila gospoda Majcena; zato so pa tudi stariši drugih župnij svoje otroke kaj radi v šolo pošiljali k Mariji Snežni. Uk je bil slovenski, vrh tega pa se je vsak nemški še toliko navadil govoriti, kolikor treba, da ga Nemeč ne ukani. Vedno so se emureški liberalni prusaki zaletavali v gosp. nadučitelja, a oni so stali kakor skala. Toda tudi ta skala se je enkrat vendar razrušila, in od tistihmal gre pri nas od dne do dne na slabše. O nasledniku g. Majcena ne moremo govoriti, mrtev je, in Bog mu bodi milostljiv. Izpregovoriti hočemo o drugem nasledniku, o sedanjem nadučitelju. Dobil je pred par leti pri nas službo zato, ker slovenski ne zna in ker je slovensčine sovražnik. Bili so vrli slovenski prosilci, ali emureškemu okrajnemu in graškemu deželnemu šolskemu svetu ni do tega, da bi se otroci kaj naučili, ampak njemu le gre za to, da se ljudstvo nemči ter da se narodna meja potisne dalje na jug. In v to svrhu je bil sedanji nadučitelj najpripravniša oseba; od slovenskih starišev rojen, je pred kakimi 25 leti naredil izpit iz